

Ditokelo tsa Botho **Boipelaetsong ba Baahi**

south african
**human
rights**
commission

Ditokelo tsa Botho
**Boipelaetsong
ba Baahi**

south african
**human
rights
commission**

TSHETLEHO

Bongata ba diketso tsa boipelaetso Aforika Borwa bo tswa bofumeng le ho se lekalekane ha maemo a bophelo a batho. Boholo ba tlhophiso ya tlhokeho ya tekatekano e tswellang Aforika Borwa e tswa phumantshong e sa lekaneng ya ditshebeletso tsa motheo tsa dikarolo tse futsanehileng tsa setjhaba sa Aforika Borwa. Diketsahalang tse ngata, baahi kapa karolo ya bona e boletse kgalefo ya yona phetohong e etsahalang ka monyebe le ho fumantshwe ditshebeletso tsa motheo tse jwalo ka metsi, motlakase le tsamaiso ya dikgwerekgwere, ka ho ipelaetsa. Boipelaetso bona, bo tsebahalang e le boipelaetso ba phano ya ditshebeletso, bo tswile taolong ka ho kenyeletsa boitshwaro ba ho senya thepa, bo sentseng ditokelo tse ding tse jwalo ka tokelo ya phumantsho ya thuto ya motheo.

Ho lekanyeditswe hore Aforika Borwa e na le diketso tsa boipelaetso tse fetang 13 500 selemo se seng le se seng, tseo bongata ba tsona di se nang merusu. Boikarabelo ba mmuso ba ho hlompaha tokelo ya ho ipelaetsa bo bolela hore ha o a tlameha ho thibela batho ka mabaka a sa utlwalheng, ho ipelaetsa, empa o tlameha ho netefatsa hore mehato e dumellang batho le dihlopha ho phethahatsa tokelo ya bona ya ho ipelaetsa e teng.

Molaotheo o reng?

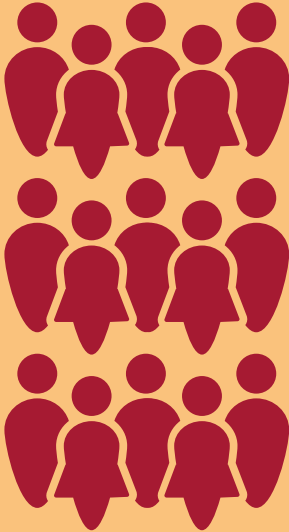
Motho e mong le e mong o na le tokelo ya ho kopana le ba bang le ho hlahisa maikutlo a hae ka taba efe kapa efe ka bolokollohi phatlalatsa le ho sireletswa ke mmuso ha a etsa jwalo.

Karolo ya 17 ya Molaotheo e bua ka hore: motho e mong le e mong o na le tokelo ya ho kopana, ho bontsha, ho phiketa le ho fana ka phethishene ka kgutso mme a sa hlomela dibetsa.

Phethahatso ya ditokelo tse jwalo e tla etsahala ka kgutso le ka ho nahanela ditokelo tsa ba bang.

¹ Lesedi leo SAPS e fanang ka lona nakong ya Ho mamelwa ha Bopaki Dipatlisisong tsa Naha tsa ka kameho le diketsahalo tse amanang le boipelaetso ka ditokelo tsa thuto ya motheo Aforika Borwa

15

Molawana wa Gatherings Act, 1993 ke ofe?

Aforika Borwa, diketso tsa boipelaetso tsa batho ba fetang ba 15 ba laolwa ke Molawana wa Gatherings Act, 205 wa 1993. Molao ona o amohetswe ho laola ho tshwarwa ha dikopano tsa setjhaba le ho etsa dipontsho dibakeng tse itseng le ho dumella ditaba tse amanang le tsona.

Molawana ona o laola ditaba tse amanang le dikopano tse bontshang mofuta ofe kapa ofe wa boipelaetso sebakeng se sebediswang ke bohle.

The Dangerous Weapons Act 15 of 2013 (Molao wa 15 wa 2013 o amana le Regulation of Gatherings Act o buang ka dithibelo tse itseng tse mabapi le ho ba le dibetsa tse kotsi.

Sebaka se sebediswang ke bohle ke eng?

Sebaka se sebediswang ke bohle se bolela seterata kapa mmila, phaka, ditepisi kapa mabala a moaho kapa sebaka se seng se tshwanang le tsona.

Tsebiso ya ho ipelaetsa

Ha o hloke ho kopa tumello ya ho ipelaetsa empa o tlameha ho tsebisa ba amehang hore o etsa jwalo.

Karolo ya 3 (2) ya the Regulation of Gatherings Act e bua ka hore mohlophisi o tla fa ofisiri e jarang boikarabelo, tsebiso ya ho kopana, matsatsing a sa feteng a supileng (7) pele ho letsatsi leo kopano e tla tshwarwa ka lona, ha feela haeba ha ho hlokahale hore mohlophisi a fane ka tsebiso e jwalo pele ho matsatsi a supileng (7) a letsatsi le jwalo, o tla fana ka tsebiso ka nako e tlang pele eo ho fanweng ka yona. ho feta moo, haeba ho fanwa ka tsebiso e jwalo dihora tse ka tlase ho tse 48 pele kopano e qala, ofisiri e jarang boikarabelo e ka tsebisa mohlophisi ka ho thibelwa ha kopano.

Kopano efe kapa efe e etsahalang ntle le ho fana ka tsebiso ya yona ke kopano e seng molaong.

Mohlophisi ke eng?

Mohlophisi e bolela motho ofe kapa ofe ya hlophisang le ho bitsa kopano ka ho batla ha hae, kapa motho ofe kapa ofe ya kgethilweng ke mokgatlo kapa lekala lefe kapa lefe la mokgatlo ho hlophisa kopano.

Tsebiso e lokela ho kenya eng

Lesedi le latelang di tlameha ho kenngwa tsebisong:

- Dintlha tsa mohlophisi
- Lebitso la mokgatlo
- Sepheo sa kopano
- Nako le letsatsi la kopano
- Sebaka seo kopano e tlo tshwarelwa ho sona
- Palo e nahanelwang ya batho ba tlang kopanong.

Taelo e molaotheong ya Tshebeletso ya Sepolesa ya Aforika Borwa (SAPS) ke eng?

Tshebeletso ya Sepolesa ya Aforika Borwa (SAPS) e na le boikarabelo ba ho thibela, ho fedisa le ho etsa dipatlisiso diketsong tsa bosenyi, ho ho boloka kgutso setjhabeng, ho sireletsa baahi ba Riphaboliki le thepa ya bona. Ho feta moo, SAPS e filwe taelo ya ho tshehetsa le ho sebedisa molao le ho etsa tikoloho e bolokehileng bathong ba Aforika Borwa kaofela. Hape, sepolesa se lokela ho thibela ntho efe kapa efe e ka tshosetsang polokeho kapa tshireletso ya baahi bafe kapa bafe, ho etsa dipatlisiso tsa diketso dife kapa dife tsa bosenyi tse tshosetsang polokeho kapa tshireletso ya baahi bafe kapa bafe, ho netefatsa hore disenyi di a ahlolwa, le ho nka karolo ditekong tsa ho rarolla sesosa sa diketso tsa bosenyi.

police line

police line

police line

police line

Karolo e bapalwang ke SAPS nakong ya dikopano kapa dipontsho

Haeba ho tlo ba le kopano kapa dipontsho, sepolesa se ka:

- tsebisa mohlophisi kapa motho ya jwalo, haeba se na le mabaka a utlwahalang a ho nahana hore se ke ke sa kgona ho fa batho ba nkang karolo kopanong kapa pontshong e jwalo, tshireletso e lekaneng.
- Thibela batho ba nkang karolo kopanong ho fetela sebakeng se sele kapa ho kgeloha tseleng e boletsweng tsebiso e amehang kapa tokisong ya yona, kapa ka ho se ithobele pehelo efe kapa efe eo ho tshwarwa ha kopano ho itshetlehileng ho yona.
- Laela motho ofe kapa ofe kapa sehlopha sa batho se sitisang kopano kapa pontsho ho kgaotsa boitshwaro bo jwalo le emella thoko le kopano kapa pontsho e jwalo.
- Tshwara motho ofe kapa ofe ya tlolang molao ofe kapa ofe nakong ya kopano.

Ditokelo le maikarabelo a baipelaetsi ke afe?

Moipelaetsi e mong le e mong o na le tokelo le boikarabelo ba:

- Ho ikamahanya le ditlwaelo tsa bodumedi, tumelo e itseng le ho ba le menahano eo o dumelang ho yona ka bolokollohi. Hona ho bolela hore o na le tokelo ya ho nahana, ho dumela le ho rapela ka moo o kgethang ho etsa ka teng.
- Ho bua ka bolokollohi. Motho e mong le e mong o na le tokelo ya ho bua, ho bala le ho ithuta ntho efe kapa efe eo a e batlang. Dipuo tsa lehloyo ha di a dumellwa.
- Ho kopana, ho etsa dipontsho, ho phiketa le phethishene. Motho e mong le e mong o na le tokelo ya ho tshwara kapa ho nka karolo dipontshong, ho phiketa le ho fana ka phethishene. Tsena di tlameha ho etswa ka kgutso kamehla.
- Dikamano tsa basebetsi. O na le tokelo ya ho kena mokgatlong wa basebetsi le ho ngala mosebetsi. Mosebetsi le/kapa ramosebetsi e mong le e mong o na le tokelo ya ho hlophisa le ho buisana le ba amehang ho ntshetsa pele sepheo sa bona. Hona ho tlameha ho etsa ka molao ho se na matshosetsi basebetsing ba sa ngalang mosebetsi.

Karolo e bapalwang ke SAHRC

SOUTH AFRICAN HUMAN RIGHTS COMMISSION (KHOMISHENE) KE INSTITUSHENE YA DITOKELO TSA BOTHO YA NAHA E LAETSWENG KE MOLAOTHEO HO SIRELE TSA, HO TSHEHETSA LE HO BEHA LEIHLO DITOKELONG TSA BATHO NAHENG. HO FETA MOO, KHOMISHENE E LAETSWE HO ETSA DIPATLISISO, HO BEHA, HO TATAISO TOKISO MOO HO AMEHANG LE HO RUTA KA DITOKELO TSA BOTHO.

Khomishene e filwe matla ho ya ka karolo ya 13 le 14 ya South African Human Rights Act Molao wa 40 wa 2013 wa Ditokelo tsa Botho aforika Borwa ho tsamaisa dinyewe tsa dipatlisiso ka ditaba tse molemong wa setjhaba ho etsa dikgothalletso tse shebileng ho se phethahatswe ha ditokelo tsa botho.

Nakong ya selemo sa 2016, Khomishene e tshwere Nyewe ya Ho mamelwa ha kameho ya Diketso tse amanang le diketso tsa Boipelaetso ka Tokelo ya phumantsho ya thuto ya Motheo. Hara diphetho tse ding, khomishene e fumane hore:

- Tokelo ya phumantsho ya thuto ya motheo e angwa ke diketso tse amanang le boipelaetso tse bang teng ka mabaka ao hangata a sa amanang le phumantsho ya thuto ya motheo.
- Baipelaetsi ba hanang ho fuwa thuto ya motheo ba hatella tokelo ya phumantsho ya thuto ya motheo ya baithuti ba amehang.
- Baithuti ba senyehelwa ke nako ka diketso tse ding tse amanang le boipelaetso ka hore ba thibelwa kapa ho tshosetswa ka ho kena sekolo, le infrastraktjha eo baithuti ba tshepetseng ho yona ho fumana thuto e senyehile.

- Diketsahalong tse ding karabelo ya Lefapha la Thuto ya Motheo le SAPS e tsamaile ka monyebe mme ho bonahala hore ha ho na pholisi kapa mokgwa o tshwanang wa ho sebetsana le diketsahalo tse jwalo.
- Ho se be le dipuisano tse loketseng pakeng tsa balaodi le baahi ba amehileng tsa ho batla ditsela tsa ho hulela mahlo boemong ba bona bo kotsi. Ka ho ya dikolong, tokelo ya bana ya phumantsho ya thuto ya motheo e a hatellwa.
- Boikarabelo ba ho netefatsa polokeho ya baithuti, matitjhere le dikolo ha se mosebetsi wa lefapha le le leng, ebile ho ne ho sa hlaka hore ke lefapha lefe le etelletseng pele diketsahalong tseo ho tsona diketso tse amanang le boipelaetso di ammeng dikolo.
- Diketsahalong tse ding, kgaohanyo ya boetapele boemong ba mmuso wa lehae e na le kameho e mpe ditekong tsa ho rarolla mathata a hlahang, ka ho hatella tokelo ya phumantsho ya thuto ya motheo.
- Ho na le tlhokeho ya hore mafapha a mmuso, haholoholo boemong ba lehae, a bue le baahi ka ditaba tsa bohlokwa setjhabeng.
- Ho na le tlhokeho ya ho kgothalletsa batho ho fumana ditsela tse ntjha tsa ho hlahisa dingongoreho tsa bona hore diketso tsa bona di se ame ditokelo tse ding tse jwalo ka tokelo ya phumantsho ya thuto ya motheo, hampe.

Bongata ba boipelaetso ba baahi

Lesedi leo SAPS e faneng ka lona nakong ya Ho mamelwa ha Bopaki Dipatlisisong tsa Naha ka Kameho le diketsahalo tse Amanang le Boipelaetso ka Tokelo ya phumantsho ya Thuto ya Motheo Aforika Borwa, e neng e tshwaretse Braamfontein selemong sa 2016 e hlahisitse hore:

- Nakong ya dilemo tse tharo tsa 2012 – 2014 Gauteng e bile le diketso tse ngata tsa boipelaetso ho feta porovense efe kapa efe e nngwe.
- Motsekapa e ne e le masepala o neng o na le kgonahalo ya ho ba le diketso tsa boipelaetso tse 84, ho latela Johannesburg, eThekweni, Tshwane le Ekurhuleni. Pakeng tsa tsona, bomasepala bana ba ba hlano ba buile ka halofo ya boipelaetso kaofela bo ngotsweng.
- Ho ba teng ha diketso tsa dikgoka tse amanang le boipelaetso ho tswelletse ho eketseha. Palo ya boipelaetso bo nang le diketso tsa dikgoka e fihlile hodimo ka 2014. Ka 2007 e ne e le palo e ka tlase ho halofo feela ya boipelaetso bo neng bo amahanywa le diketso tse itseng tsa dikgoka. Ka 2014, diperesente tse ka bang tse 80 tsa boipelaetso di ne di na le diketso tsa dikgoka karolong ya bankakarolo kapa balaodi.

Marangrang a bohlokwa a kgokelo

Ofisi ya Komishenara e Phahameng ya Ditokelo tsa Botho – www.ohchr.org.za; freeassembly@ohcr.org.za (Motho ya Ikgethang ya behang ka tsamaiso ya kopano ya Dinaheng tse Kopaneng ka tokelo ya ho bokana le ho kopana le batho ba bang ka bolokollohi).

Institjhute ya Ho bua ka bolokollohi – www.fxj.org.za

Pehelo e fumaneha websaeteng ya www.sahrc.org.za

Dintlha tsa Ho iteanya le bona

DIOFISI TSA POROVENSE

Kapa Botjhabela

Aterese: Mokato wa 4 Oxford house,
86 Oxford street, East London, 5200
Mohala: 043 722 7828/21/25 | Fekse: 043 722
7830

Motsamaisi Porovenseng

Mong Abongile Sipondo

Iteanye le: Yolokazi Mvovo
Imeile: ymvovo@sahrc.org.za

Free State

18 Keller Street, Bloemfontein
Mohala: 051 447 1130 | Fekse: 051 447 1128

Motsamaisi Porovenseng

Mr. Thabang Kheswa

Nomoro ya ho iteanya le yena: Alinah
Khompele
Imeile: akhompele@sahrc.org.za

Limpopo

First Floor, Office 102, Library Garden Square,
Corner of Schoeman and
Grobler Streets, Polokwane
Mohala: 015 291 3500 | Fekse: 015 291 3505

Motsamaisi Porovenseng

Mr Victor Mavhidula

Nomoro ya ho iteanya le yena: Mahlatse
Ngobeni
Imeile: mngobeni@sahrc.org.za

Northern Cape

45 Mark and Scot Road,
Ancorley Building, Upington
Mohala: 054 332 3993/4 | Fekse: 054 332 7750

Motsamaisi Porovenseng

Ms Chantelle Williams

Nomoro ya ho iteanya le yena: Zukiswa Louw
Imeile: zlouw@sahrc.org.za

Western Cape

7th Floor ABSA building,
132 Adderley Street, Cape Town
Mohala: 021 426 2277 | Fekse: 021 426 2875

Motsamaisi Porovenseng

Adv Lloyd Lotz

Nomoro ya ho iteanya le yena: Shafeeqah Salie
Imeile: ssalie@sahrc.org.za

Ofisi ya Gauteng

Mokatong wa 2, Braampark Forum 3,
33 Hoofd Street, Braamfontein
Mohala: 011 877 3750 | Fekse 011 403 0668

Motsamaisi Porovenseng

Mong. Buang Jones

Nomoro ya ho iteanya le yena: Nthabiseng
Kwaza
Imeile: nvkwaza@sahrc.org.za

KwaZulu-Natal

First Floor, 136 Margaret Mncadi, Durban
Mohala: 031 304 7323/4/5 | Fekse: 031 304
7323

Motsamaisi Porovenseng

Ms Tanuja Munnoo

Nomoro ya ho iteanya le yena: Kathleen
Boyce
Imeile: kathleenboyce@sahrc.org.za

Mpumalanga

4th Floor Carltext Building,
32 Bell Street, Nelspruit
Mohala: 013 752 8292 | Fekse: 013 752 6890

Motsamaisi Porovenseng

Mr Eric Mokonyama

Nomoro ya ho iteanya le yena: Carol
Ngwenyama
Imeile: cngwenyama@sahrc.org.za

North West

25 Heystek Street, Rustenburg
Mohala: 014 592 0694 | Fekse: 014 594 1069

Motsamaisi Porovenseng

Ms Mpho Boikanyo

Nomoro ya ho iteanya le yena: Poppy
Mochadibane
Imeile: pmochadibane@sahrc.org.za

O ka iteanya le SAHRC jwang

Forum 3, Braampark Office Park, Braamfontein

Johannesburg

Nomoro ya Mohala: 011 877 3600

www.sahrc.org.za

Imeile: info@sahrc.org.za

complaints@sahrc.org.za

Twitter: @SAHRCommission

Facebook: SA Human Rights Commission

